

NIČ NOVEGA – POGLABLJANJE KRIZE SE NADALJUJE

14

Skupno domače trošenje je decembra poraslo za manj od sezonskega povečanja, zato se je medletna rast ponovno zmanjšala; trendna dinamika pa je močno padla. K padcu so največ prispevale investicije: hitro zaustavljanje gradbenih del in zmanjševanje ročnosti kreditov. Še hitreje od domačega se je zaustavljalo izvozno povpraševanje. Padanje pričakovanega povpraševanja se je v februarju zaustavilo. Padec trgovinske menjave se je januarja močno okrepil, bolj s članicami kot z nečlanicami EU ter bolj uvoz kot izvoz, kar zmanjšuje trgovinski primanjkljaj. Znakov zmanjšanja pesimizma gospodarstvenikov ni videti; k povečanju pesimizma je največ prispeval pesimizem v storitvenih dejavnostih. Gospodarska klima se hitro ohlaja v celotni EU.

Industrijska produkcija je v zadnjem četrtletju lani močno upadla, bila je za desetino manjša kot leto prej, tredno pa se je zmanjševala po 3.5 odstotkov mesečno. Številke v EU27 so podobne. Decembra je prišlo do kratkega pospeška v gradbeništvu, medletne primerjave in še bolj naročila pa kažejo izrazit padec. Turistično aktivnost so januarja na pozitivni ravni zadržali domači turisti. Gibanja v prometnih panogah, izjema je bil pomorski transport, so se slabšala. Gospodarska kriza je že decembra pustošila po avtomobilskem trgu, prvič registriranih avtomobilov je bilo kar za petino manj. Učinki gospodarske krize se tako doma kot v svetu selijo na trg dela; zmanjšuje se število zaposlenih, brezposelnost pa izredno hitro narašča.

Februarja je prišlo do začasnega obrata v dinamiki cen, osnovna inflacija pa je ostala nespremenjena. V evro območju je bilo povečanje skromnejše, osnovna inflacije se je zmanjševala. Pričakovana dinamika cen se je zaustavila. Cene producentov se neprekinjeno zmanjšujejo, prav tako neprekinjeno padajo pričakovane cene producentov. Cene surovin na svetovnem trgu so se februarja prav tako znižale. Neugodna dinamika stroškov dela se krepí; plače v januarju so padle predvsem zaradi manjšega števila plačanih delovnih ur. Zlasti v letu 2008 je prišlo do velikega povečanja stroškov dela kar bo skupaj z deprecijacijo valut nekaterih konkurenčnih držav zmanjšalo konkurenčnost; vse bolj se kažejo tudi katastrofalne posledice novega plačnega zakona.

Skupni javnofinančni prihodki zaradi drastičnega krčenja davka na dodano vrednost slabijo; neposredni davki pešajo počasneje. Navkljub rasti kreditov je bila januarska dinamika depozitov slabša kot v prejšnjih mesecih, zato se je skupna neto finančna pozicija podjetij in prebivalstva poslabšala. Zaradi poplave likvidnosti se je Euribor po oktobru sistematično zmanjševal, kar je januarja navzdol potisnilo tudi obrestne mere za prebivalstvo in nefinančne družbe; obrestna marža pa je ostala nespremenjena; negotovost torej ne popušča. Za rekorden tekoči primanjkljaj je bil odločilen blagovni primanjkljaj, ki je bil v 2008 kar za milijardo evrov večji kot v 2007; spremljal ga je milijardni primanjkljaj v dohodkih faktorjev česar ni bilo mogoče kompenzirati s storitvenim presežkom in manjšim primanjkljajem tekočih transferjev. Neto zadolžitev se je povečala za dobri dve milijardi evrov. Slovenija je lani spet postala neto prejemnik tujih neposrednih naložb. Največja sprememba je bila v tokovih naložb v vrednostne papirje, prejšnji neto odliv se je spremenil v priliv, neto zadolžitev na računu ostalih naložb je bila le tretjino prejšnje

15

* * * * *

THE DEEPENING OF THE CRISIS CONTINUES

Aggregate domestic demand in December increased but lagged behind normal seasonal value. Thus, yearly growth decreased and short run dynamics fell considerably. Investment demand contributed most due to stoppage of construction activity and reduction of credit maturity. In January, the drop of foreign trade strengthened considerably, more within EU than with the rest of the world, and more in imports than in exports which diminished trade deficit. There are no signs of change in general economic pessimism which was in January strengthened by pessimism in services. Economic climate is worsening rapidly in the whole EU.

Industrial production dropped in the fourth quarter of 2008; it was one tenth lower than a year ago and it was decreasing by 3.5 percent monthly. The figures in EU27 are similar. In December, there was a short upward shift in construction; the yearly comparisons however indicate a drop of twenty percent while orders dropped by fifty percent. Tourist activity was retained positive by domestic tourists. The development in transportation activities, except for maritime transport were worsening as well. Economic crisis hit car market already in December, the number of newly registered road vehicles decreased by twenty percent. The crisis at home and abroad came to the labor market as well; number of jobs has been decreasing while unemployment rates have been rapidly increasing

16

A provisional turn around was observed in the price dynamics in February, core inflation however remained unaltered. In the euro area price increases in February were lower and decrease of core inflation continued. The expected inflation stopped at a rather low level. Producers prices are decreasing uninterruptedly, so do the expected producers prices. Raw material prices on the world market are decreasing as well. The inappropriate dynamics of labor costs strengthened; while wages in January decreased the drop was mainly a result of less working hours. In 2008, a large increase of labor costs can together with currency devaluations in some competing countries reduce competitiveness of Slovenia. The consequences of the new wage system in public sector are becoming more and more evident.

Public revenues are decreasing due mainly to drastic fall in the revenues of the value added tax, direct taxes decrease modestly. Despite growth of credits in January the dynamics of deposits was worse; the net financial position of the population and non financial companies worsened. Because of high liquidity systematic decrease of Euribor led to the drop of the interest rates. However, interest margin remained high indicating that uncertainty has not diminished. Enormous trade deficit exceeding trade deficit in 2007 by 1 billion € contributed decisively to record current account deficit; it was accompanied by the income deficit of one billion €. This could not be compensated by increased surplus in services and lower deficit in current transfers. Net indebtedness increased for more two billions €: Slovenia became again net recipient of foreign direct investment. The biggest change accrued on the portfolio investments; enormous outflows were replaced by inflows.

AGREGATNO POVPRŠEVANJE IN PRIČAKOVANJA

1. Padanje pričakovanega povpraševanja se je (začasno?) zaustavilo

Skupno domače trošenje je decembra poraslo za 2%. To je precej manj od sezonskega povečanja, zato se je medletna rast ponovno (že četrti mesec zapored) krepko zmanjšala; padla je na samo 1.8%. Trendna dinamika je padla celo pod - 20% na letni ravni!

Od domačih komponent končnega povpraševanja se je decembra skrčilo le investicijsko povpraševanje (za 15%). Čeprav je sezonsko zmanjšanje decembra veliko, se je medletna rast zmanjšala še za 7 odstotnih točk v primerjavi z novembrom, saj so bile investicije decembra 2008 že za 9.8% (nominalno) nižje kot decembra 2007! Trendna dinamika je bila še bistveno slabša, saj so se investicije decembra trendno zmanjševale po preko 7% na mesec. K drastičnemu krčenju investicij je verjetno največ prispevalo hitro zaustavljanje gradbenih del, do katerega je prišlo že konec tretjega četrletja 2008, kakor tudi krčenje ročnosti kreditiranja po oktobru.

17

Trošenje prebivalstva in države je decembra še naraščalo. Prebivalstvo je decembra potrošilo za 2% več kot novembra in je tako porabilo za okoli 4.2% več kot pred letom dni. Vendar se je bolj dolgoročno (trendno) tudi že zmanjševalo. Le materialno trošenje države se je decembra opazno povečalo in krepko naraščalo tudi bolj dolgoročno (po stopnjah znatno nad 10%).

Izvozno trošenje je konec 2008 padalo še bistveno hitreje kot domače. Bolj dolgoročna dinamika skupnega končnega trošenja je bila tako že novembra zelo nizka (medletna stopnja rasti je bila celo -6.7%). Ker je medletna dinamika domačega trošenja praktično stagnirala, ne čudi, da se je decembra dinamika rasti skupnega končnega trošenja še dodatno znižala (za 0.7 točke), tako da je bilo skupno končno trošenje decembra realno celo za 7.3% nižje od ustreznega trošenja pred letom dni.

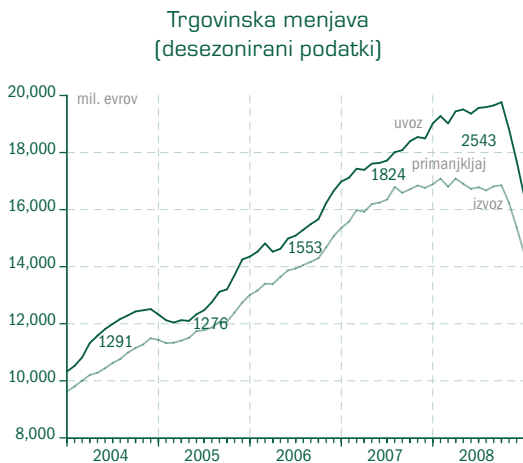
Februarske ankete proizvajalcev kažejo zaustavljanje padca povpraševanja tako pri izvoznem kot pri skupnem povpraševanju, tako pri predelovalnih dejavnostih kot pri storitvenih. Vendar je obrat v pričakovanem povpraševanju dosežen na zelo nizki ravni. Tako anketirani v predelovalnih dejavnostih, ki pričakujejo znižanje povpraševanja, kar za 40% presegajo število tistih, ki pričakujejo povečanje povpraševanja. Pri storitvenih dejavnostih je takšnih anketirancev sicer manj, okoli 20%, vendar je zaustavljanje padanja končnega povpraševanja manj zanesljivo, vsaj če sodimo po sezonskih podatkih.

2. Pospešitev padca blagovne menjave in zmanjšanje primanjkljaja v januarju

V letošnjem januarju se je padec blagovne menjave, ki je sicer prisoten že ves zadnji delu lanskega leta, močno okreпил. Tako je njena vrednost kar četrtino manjša od primerljive v lanskem januarju. Pri tem se menjava z drugimi članicami EU27 zmanjšuje celo nekoliko hitreje kot z nečlanicami EU. Hkrati se uvoz zmanjšuje hitreje kot izvoz, kar izrazito znižuje primanjkljaj oziroma povečuje pokritost uvoza z izvozom. Slovenija očitno ne bo aktivni akter oživljanja svetovnega gospodarstva s hitrejšo rastjo uvoza od izvoza, temveč pasivni spremljevalec v upanju, da bo zunanja »lokomotiva« potegnila svetovno in predvsem evropsko gospodarstvo iz recesije/depresije.

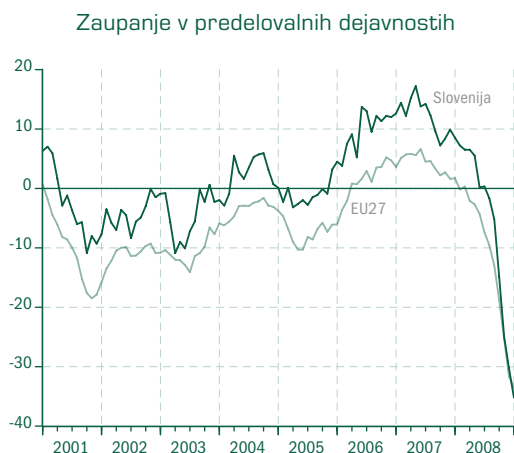
18

Skupni slovenski izvoz je januarja 2009 znašal 1183 milijonov €, kar je 26% manj kot januarja 2008, uvoz 1252 milijonov € (31.5% manj kot januarja 2008), kar da primanjkljaj 69 milijonov € oziroma kar 94.4% pokritje uvoza z izvozom. V menjavi z EU je bil izvoz 866 milijonov € (padec 27.6% glede na januar 2008), uvoz 951 milijonov € (32.8% manj), kar pomeni primanjkljaj 85 milijonov €. V menjavi z nečlanicami EU je bil izvoz 317 milijonov € (21.3% manj kot enak mesec lani), uvoz 301 milijonov € (27.3% manj), kar pomeni presežek 16 milijonov €.

3. Gospodarska klima se še kar poslabšuje

Gospodarska kriza ne kaže znakov popuščanja, saj so bili praktično vsi kazalniki poslovnih tendenc v februarju nižji. Po rezultatih ankete Statističnega urada Republike Slovenije (SURS) o gospodarski klimi je ta ponovno dosegla rekordno nizko raven, saj se je v februarju 2009 znižala za 1 odstotno točko glede na pretekli mesec, od februarja lani pa je nižja za kar 38 odstotnih točk, hkrati pa je tudi za 31 odstotnih točk nižja od dolgoletnega povprečja. Na znižanje vrednosti tega kazalnika je vplivalo predvsem znižanje vrednosti kazalnika zaupanja v storitvenih dejavnostih.

19

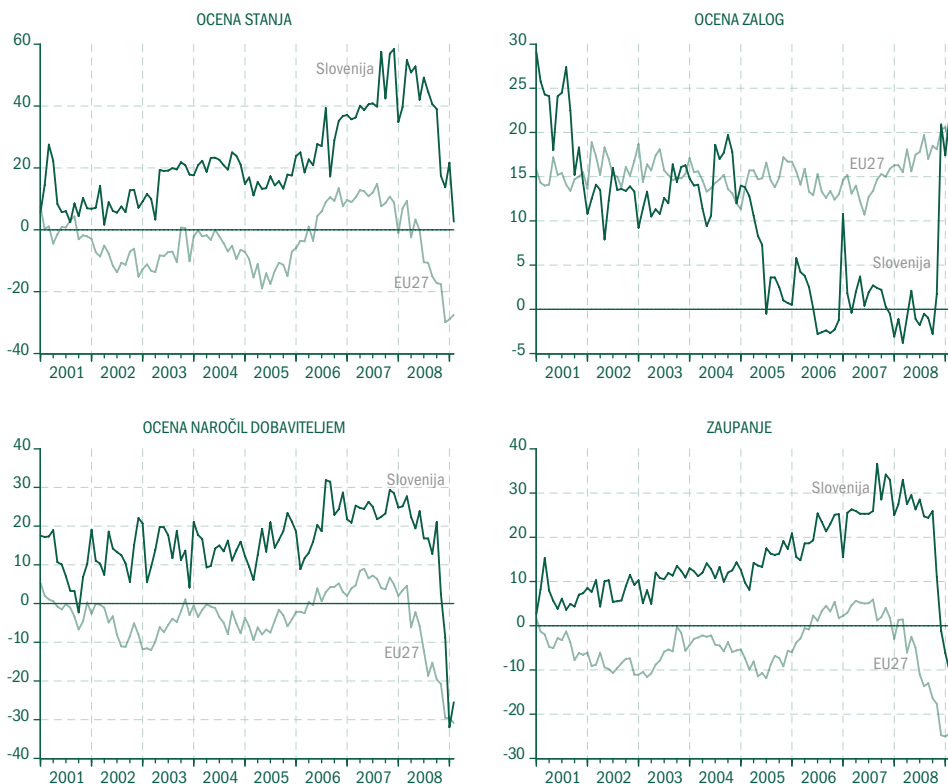
Podatki kažejo, da je bilo zaupanje v predelovalnih dejavnostih februarja 2009 za 1 odstotno točko nižje kot pretekli mesec, glede na februar lani pa je bilo nižje za 42 odstotnih točk, glede na dolgoletno povprečje pa za 29 odstotnih točk. Pričakovanja za naslednje tri mesece so se, razen pričakovanih cen, rahlo izboljšala. V februarju 2009 je zaupanje spet dosegel svojo najnižjo vrednost od konca devetdesetih let, prav tako pa tudi proizvodnja in izvozna naročila. Ocena skupnih naročil je dosegla najnižjo vrednost po marcu 1999, ocena zagotovljene proizvodnje pa najnižjo vrednost po septembru 2002, podjetja pa hkrati ocenjujejo, tako kot pretekli mesec, da imajo proizvodnjo v povprečju zagotovljeno še za 3,7 meseca. Žarek upanja sije iz kazalnikov pričakovanj, saj so se pričakovana proizvodnja, pričakovano zaposlovanje, pričakovani izvoz in pričakovano skupno povpraševanje glede na pretekli mesec izboljšali.

Pesimizem pa se še naprej širi v storitvenih dejavnostih, saj je bilo zaupanje v teh sektorjih v februarju 2009 za 8 odstotnih točk nižje kot pretekli mesec in za 42 odstotnih točk nižje od dolgoletnega povprečja, v primerjavi s februarjem lanskega leta pa je bilo nižje za kar 45 odstotnih točk.

Ankete SURS-a prav tako kažejo, da se je vrednost kazalnika zaupanja v trgovini na drobno v februarju 2009 znižala za 1 odstotno točko glede na pretekli mesec, glede na februar lani pa je bil kazalnik nižji za 41 odstotnih točk. V februarju 2009 je bil delež tistih podjetij v sektorju, ki pravijo, da je povpraševanje nizko, 39%, kar 45% podjetij pa je kot omejitveni dejavnik navedlo konkurenco v panogi, medtem ko so kazalniki nezadostno povpraševanje, visoka cena denarja in težka dostopnost do kreditov dosegli najvišjo vrednost v zadnjih treh letih

Trgovina na drobno

20

Zaupanje še naprej pada v gradbeništvu, saj je vrednost kazalnika zaupanja v tem sektorju v februarju 2009 v primerjavi s preteklim mesecem nižja za 3 odstotne točke, v primerjavi z lanskim februarjem za 52 odstotnih točk, hkrati pa kar za 37 odstotnih točk nižja od dolgoletnega povprečja. Pričakovanja za naslednje tri mesece prav tako niso ugodna, sicer pa so se vrednosti kazalnikov obseg gradbenih del, tehnične zmogljivosti in poslovno stanje nekoliko zvišale. Med gradbenimi podjetji je bilo v februarju le še 5% takih, ki niso navedla

omejitev, med temi pa sta izstopali nezadostno povpraševanje in slabi vremenski pogoji, kar 23% podjetij pa je navedlo težave pri pridobivanju kreditov, kar je najvišja vrednost v celotnem opazovanem obdobju.

Gospodarska klima se še naprej hitro ohlaja po celotni EU27. Po podatkih Eurostata so se v februarju 2009 naročila v predelovalni dejavnosti glede na mesec poprej znižala za 7,3 odstotne točke, glede na februar lani pa so nižja za kar 55,7 odstotne točke. Prav tako so se glede na januar za 4,2 odstotni točki znižala naročila v gradbeništvu, medtem ko so se pričakovanja v trgovini na drobno popravila za 5,8 odstotnih točk. Splošni poslovni optimizem se je v februarju 2009 v celotni sedemindvajseterici spet malenkost znižal in sicer za eno odstotno točko.

21

GOSPODARSKA AKTIVNOST IN ZAPOSLENOST

4. Močan padec industrijske produkcije v zadnjem četrtletju 2008

Industrijska produkcija je v zadnjem četrtletju lani močno upadla. Po podatkih SURS-a je bila v četrtem četrtletju 2008 za 10,0% manjša kot v enakem obdobju leta 2007. Impulzni trend kaže, da se je v zadnjem četrtletju 2008 industrijska produkcija zmanjševala po stopnji 3,56% mesečno. V celem letu 2008 se je industrijska produkcija glede na leto 2007 zmanjševala po stopnji 0,06% mesečno.

Dejavnost rudarstva se je po SURS-ovih podatkih v četrtem četrtletju lanskega leta v primerjavi z enakim obdobjem leta 2007 skrčila za 3,6%. V celoletnem obdobju 2008 je bilo rudarstvo za 1,6% manjše kot v obdobju leta 2007. Obdelava podatkov z impulznim trendom kaže 7,2% padec rudarstva v zadnjem četrtletju 2008 glede na četrtletje prej, prav tako pa se je rudarska dejavnost v celem letu 2008 krčila po stopnji 0,32% mesečno.

Krizne razmere se najbolj čutijo v predelovalnih dejavnostih, saj se je produkcija v predelovalnih dejavnostih za 0,6% zmanjšala že v tretjem četrtletju lani, v zadnjem četrtletju leta 2008 pa se je položaj predelovalnih dejavnosti še bistveno bolj poslabšal, saj je bila zabeleženo kar 11,0% zmanjšanje produkcije glede na enako obdobje eno leto prej. Takšno sliko kaže tudi obdelava podatkov z impulznim trendom. V zadnjem četrtletju lanskega leta se je namreč industrijska produkcija glede na predhodno četrtletje zmanjšala za 3,78%.

Poslabšanje gospodarskih razmer se je v zadnjem četrtletju 2008 odsevalo tudi v sektorju oskrba z elektriko, plinom in vodo, saj impulzni trend kaže, da se je njegova aktivnost v tem obdobju glede na predhodno četrtletje zmanjšala za 2,52%, kljub temu da se je glede na isto obdobje v 2007 povečala za 3,5%.

Podatki Eurostata kažejo, da se je v mesecu decembru 2008 glede na november 2008 industrijska produkcija zmanjšala za 1,6% v EU27, na območju evra pa za 1,7%. Glede na december 2007 pa se je v decembru 2008 industrijska produkcija v EU27 zmanjšala za 11,5%, na območju evra pa za okroglih 12%. Med državami članicami, za katere so dostopni podatki, je industrijska produkcija decembra 2008 glede na november 2008 padla v devetnajstih državah, zrasla pa samo v Litvi (1,1%). Največji upad industrijske produkcije so zabeležili na Slovaškem (-12,7%), Irskem (-10,2%), v Romuniji (-8,6%) in v Nemčiji (-4,9%).

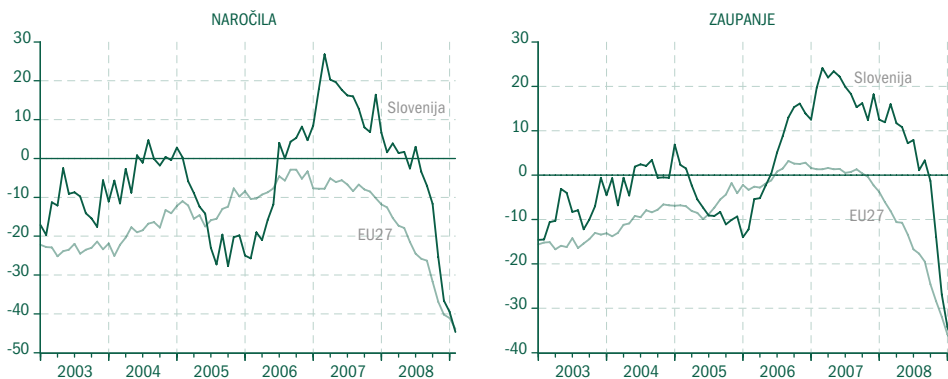
22

5. Gradbeništvo nekoliko navzgor, promet in prenočitve tujcev močno navzdol

Po podatkih SURS-a je bila vrednost opravljenih gradbenih del v januarju 2009 v primerjavi s prejšnjim mesecem nižja za skoraj 27%, v primerjavi z istim mesecem leta 2008 pa je bila ta vrednost manjša za slabih 21%. Impulzni trend opravljenih gradbenih ur kaže, da je v decembru lanskega leta sektor gradbeništva zrasel z mesečno stopnjo rasti 0.77%.

Število turističnih prenočitev se je nekoliko povečalo. Januarja 2009 je bilo teh 0,8% več kot v enakem mesecu leta 2007, hkrati pa obdelava podatkov kaže, da se je skupno število prenočitev v prvem mesecu letos zniževalo po mesečni stopnji -0,08%. To je posledica zmanjševanja tujega turističnega povpraševanja, saj se je januarja število turističnih prenočitev tujih gostov znižalo za 2.1% glede na januar 2008. Impulzni trend prenočitev tujih gostov v januarju kaže negativno rast po stopnji -0,78%. Tako se je skupna turistična bilanca obdržala v pozitivnem območju na račun prenočitev domačih gostov, saj so le-te v januarju narasle za 5,1% glede na januar 2008.

Gradbeništvo

Podatki o SURS-a o transportu za december 2008 kažejo, da je bilo v javnem cestnem prevozu prepeljanih za 0,7% več potnikov, v zračnem prevozu pa za 2,6% manj potnikov kot decembra 2007, število opravljenih potniških kilometrov pa je bilo v javnem cestnem prevozu za 1,6% manjše, v zračnem prevozu pa za okrog 4%. V cestnem mestnem prevozu je bilo decembra 2008 prepeljanih za 0,7% manj potnikov kot v istem mesecu 2007. Čez cestne mejne prehode na meji s Hrvaško je decembra 2008 prispelo v državo za 10,3% manj potnikov kot decembra 2007. Potniški promet na letališčih se je v decembru 2008 glede na december 2007 zmanjšal za 11,8%, medtem ko je bilo število potnikov v pristaniščih v enaki časovni primerjavi za kar za 90,5% manjše. V pomorskem prevozu je bilo v decembru 2008 prepeljanega za 4,6% več blaga in opravljenih za 3,6% več tonskih kilometrov kot decembra 2007. Gospodarska kriza je decembra 2008 pustošila po slovenskem avtomobilskem trgu, saj je bilo glede na december 2007 v register vpisanih več kot petino manj prvič registriranih cestnih motornih vozil, med njimi za 22,5% manj osebnih avtomobilov.

23

6. Razmere na trgu dela se še slabšajo

Gospodarska kriza, tako doma kot v svetu, pušča vse bolj opazne posledice na trgu dela. Število aktivnih prebivalcev se je po podatkih SURS-a v mesecu decembru 2008 zmanjšalo na 946491 oziroma za skoraj 4000 oseb glede na mesec prej, glede na december 2007 pa se je število povečalo za 1,5%. V mesecu decembru 2008 je bilo v Sloveniji 880252 delovno aktivnih prebivalcev. Glede na november 2008 se je število delovno aktivnih zmanjšalo za 6652 oseb ali 0,8%, glede na december 2007 pa se je to število povečalo za 1,7%. V decembru 2008 se je število delovno aktivnih oseb ponovno najbolj znižalo v predelovalnih dejavnostih in sicer za skoraj 3500 oseb, sledi pa gradbeništvo, kjer je bilo skoraj 2000 manj delovno aktivnih. Med zaposlenimi osebami jih je bilo skoraj 91% zaposlenih pri pravnih osebah, njihovo število pa se je od decembra 2007 povečalo 1,7%. Število zaposlenih pri fizičnih osebah se je glede na december 2007 povečalo za 1,9%. Med samozaposlenimi pa je bilo 55% samostojnih podjetnikov posameznikov, katerih število se je v samem mesecu decembru povečalo za 80, od decembra lani pa se je to število povečalo za 5,3%. Število kmetov je v decembru 2008 ostalo nespremenjeno na nivoju 33185.

Po podatkih ZRSZ je bilo v Sloveniji v mesecu februarju 2009 registriranih 77182 brezposelnih oseb, kar je za 3271 oseb oziroma 4,4% več kot v januarju ter za 15,2% več kot v februarju 2008. V februarju se je prijavilo največ brezposelnih oseb zaradi izteka zaposlitev za določen čas, zmanjšal pa se je priliv trajno presežnih delavcev in brezposelnih zaradi stečajev.

V februarju se je na Zavodu za zaposlovanje na novo prijavilo 8157 brezposelnih oseb, kar je v primerjavi z januarjem upad za 36,7%, v primerjavi z februarjem 2008 pa je bil priliv višji kar za 91,7%. Skupni odliv iz brezposelnosti je v februarju letos štel 4886 brezposelnih oseb, od teh se je 2728 oseb zaposlilo, 1731 oseb pa je bilo odjavljenih iz razlogov, ki ne pomenijo zaposlitve.

Po podatkih Eurostata je bila januarja 2009 stopnja brezposelnosti na območju evra (EA16) 8,2%, kar je za 0.1 odstotno točko več kot mesec poprej ter 0,8 odstotne točke več kot v januarju 2008. V celotni sedemindvajseterici (EU27) je bila stopnja brezposelnosti v januarju letos 7,6% in se je glede na enak mesec lani povečala za 0,8 odstotne točke. Po Eurostatovih ocenah je bilo v januarju 2009 v EU27 18,4 milijona brezposelnih oseb, od tega 13 milijonov na območju evra. Med posameznimi članicami EU so v januarju 2009 najnižjo stopnjo brezposelnosti zabeležili na Nizozemskem (2,8%) in v Avstriji (4,0%), najvišjo pa v Španiji (14,8%) in v Latviji (12,3%). Glede na isti mesec v letu 2008 se je v januarju brezposelnost povišala v kar devetnajstih državah članicah, od tega največ v Španiji in v Latviji. Stopnja brezposelnosti se še naprej povečuje tudi v ZDA, kjer je v januarju 2009 znašala 7,6%, kar je za 0,4 odstotne točke več kot mesec poprej.

CENE IN PLAČE

7. Začasen obrat v dinamiki cen?

Februarja so cene porasle za 0.5%. Tudi bolj dolgoročna rast se je ponovno povečala na 2.1%.

Porast cen februarja ni bil omejen le na dve, tri skupine proizvodov, saj so cene porasle v več skupinah: v prevozu, rekreaciji in kulturi, pri raznovrstnem blagu, pri vrtcih, stanovanjih ter obleki in v obutvi. Večji del povečanja je bil posledica podražitve naftnih derivatov. Ti so povečali tako cene prevozov kakor tudi stanovanja. K skupnemu povečanju cen so največ prispevali proizvodi iz skupine prevozov (0.4 točke) in rekreacije in kulture (0.2 točke), predvsem počitnice v paketu.

Februarja so se (za okoli 1%) pocenili proizvodi iz dveh skupin, hrane in telefonskih storitev. Proizvodi iz obeh skupin so skupni indeks življenjskih stroškov zmanjšali za po 0.1 odstotne točke.

Osnovna inflacija, ki ne obsega cen energentov in sezonskih prehrabnih proizvodov, je februarja ostala nespremenjena.

Od velikih skupin, ostajajo storitve še naprej v vodstvu po višini bolj dolgoročne stopnje rasti inflacije (3.9%).

Februarsko povečanje cen je bilo v evro območju malo nižje kot v Sloveniji (porasle so za 0.4%), vendar je bolj dolgoročno povečanje ostalo precej nižje, pa tudi osnovna inflacija se v evro območju še naprej umirja, medtem ko se v Sloveniji ni več zmanjšala. Cene storitev v evro območju še naprej rastejo opazno (za okoli 1.7 točke) počasneje kot v Sloveniji.

Zniževanje pričakovane dinamike cen se je v zadnjem mesecu zaustavilo, vendar na nizki ravni, doseženi januarja. Pričakovanja so pri blagu še naprej nižja kot pri storitvah. Tako v trgovini na drobno v naslednjih treh mesecih še naprej za tretjino več trgovcev pričakuje zmanjšanje kot povečanje cen. Pri storitvenih cenah je pričakovano zniževanje manjše kot pri blagu, saj je število anketiranih ponudnikov storitev, ki pričakujejo nižje cene, le ena desetina od vseh anketiranih.

Cene proizvajalcev so dostopne do januarja, ko so se (za domači trg) znižale za 0.4%. Tudi bolj dolgoročna dinamika se je ponovno (že peti mesec zapored) zmanjšala (na 2.3%). Najbolj so se januarja znižale proizvajalčeve cen potrošnih dobrin (za domači trg so padle kar za 1.3%), medtem ko so porasle (za 1.2%) le proizvajalčeve cene reprodukcijskega materiala; navzgor so jih pognale opazno višje cene električne energije.

25

Pričakovane cene proizvajalcev padajo z nezmanjšano hitrostjo. Tako je februarja število anketiranih, ki pričakujejo zmanjšanje cen v naslednjih treh mesecih, za 30% preseglo število tistih, ki pričakujejo povečanje cen. Zanimivo je, da je pričakovano zmanjševanje proizvajalčevih cen v Sloveniji večje kot v povprečju EU.

Cene surovin so se v zadnjem mesecu (do začetka marca) ponovno znižale, v evrih za 3.5%, celoletno znižanje je tako že preseglo 30%. V zadnjem mesecu so se najbolj znižale cene neprehrambenih kmetijskih surovin (v evrih za približno 11.5%), najmanj pa cene kovin, pri katerih je evrski indeks padel le za 2.7%.

Relativno skromno zmanjšanje cen kovin je posledica opaznega skoka cen žlahtnih kovin po koncu 2008. Srebro se je, na primer, do srede februarja podražilo že za preko 30% v primerjavi z najnižjo ceno, ki jo je doseglo konec leta 2008, istočasno je zlato do srede februarja ponovno poraslo v bližino magičnih 1000\$ za unčo (do 975 \$). Do takšnega obrata v cenah žlahtnih kovin (zlata, srebra, platine) je prišlo, ker so se po kolapsu kapitalskih trgov investitorji začeli opazno umikati tudi v žlahtne kovine, kot varno zatočišče pred sedanjo negotovostjo na kapitalskih trgih. V marcu se je takšna dinamika žlahtnih kovin (na višji ravni) zaradi umikanja investitorjev zaustavila.

8. Neugodna dinamika stroškov dela se krepi

Povprečne plače so se januarja zmanjšale za 2.8%. Padec ni bil le sezonski, saj se je zmanjšala tudi bolj dolgoročna dinamika (medletna stopnja je padla pri bruto plačah kar za 1.8 odstotne točke).

Zaradi sezonsko običajnega velikega nihaja plač na prehodu v novo leto, kakor tudi zaradi letošnjega velikega krčenja aktivnosti v podjetjih, je seveda vprašanje, koliko je takšen padec povprečnih plač posledica že samo zmanjšanega števila delovnih ur. V decembru 2008 se je za povprečno uro dela plačevalo (v povprečju gospodarstva) 8.29 evra, medtem ko je v letošnjem januarju plača za povprečno uro dela bila 8.36 evra, kar je 0.8% več kot v decembru in kar za 14.2% več kot v januarju 2008. Znaten padec povprečnih mesečnih plač v letošnjem januarju je potemtakem posledica predvsem krčenja obsega plačanih (torej delovnih) ur in ne ustreznega plačila.

26

Dinamika stroškov dela

Vir: Eurostat

Tudi povprečne plača za plačano uro potemtakem kažejo, da je v zadnjih dveh letih, še zlasti v 2008, prišlo do velikega povečanja stroškov dela, na kar smo v GG opozorili že nekajkrat v zadnjih mesecih. Nevarna pospešitev stroškov dela, ki jo je povzročila zelo visoka gospodarska rast v zadnjih dveh letih, je dodatno ilustrirana na sliki. Prikazana je dinamika stroškov dela v evro območju, v Nemčiji in v Sloveniji, za gospodarstvo in za državo. Medtem ko so do 2007 stroški dela v Sloveniji prehitevali stroške dela v evro območju za okoli 2 odstotni točki, je zelo hitro (ekonomsko-politično) poganjanje rasti v 2007 in 2008 pospešilo prehitevanje plač v Sloveniji na preko 5 odstotnih točk letno. Pri tem je bila dinamika stroškov dela v Nemčiji, ki diktira raven tečaja evra, še za eno odstotno točko počasnejša kot v evro območju.

Drastične posledice novega plačnega zakona na stroške dela v državi kaže druga priložena slika.

Tako visoka relativna rast stroškov dela v Sloveniji, če se bo nadaljevala, bo v sedanjih težkih gospodarskih časih imela še toliko hujše posledice, ker so v Slovenji konkurenčnih državah valute močno deprecirale proti evru, torej bodo njihovi evrski stroški dela še dodatno manjši.

FINANČNA GIBANJA

27

9. Hitro krčenje davka na dodano vrednost

Skupni javnofinančni prihodki še naprej slabijo, februarja so se zmanjšali za 10.7%. Tudi bolj dolgoročna dinamika je postala negativna. Trendna rast je krepko negativna že od oktobra dalje, januarja je trendno zmanjševanje javnofinančnih prihodkov že preseгло 25% letno.

Neposredni davki in ostali prihodki pešajo počasneje od domačih davkov na blago in storitve. Februarja so se zmanjšali za 2.6%. Bolj dolgoročna (medletna rast) je bila tako januarja kot februarja verjetno še hitrejša od rasti nominalnega produkta! Ključne davčne oblike neposrednih davkov so tudi februarja bolj dolgoročno še solidno naraščale: davek na dobiček je bil, na primer, kar za 10.% višji kot pred letom dni, dohodnina za 7.3% in prispevki za 6.2%.

Hitro krčenje povpraševanja se močno vidi na izdatnosti domačih davkov na blago in storitve. Ti so se februarja zmanjšali za prek 20%, medletna dinamika pa je padla pod -15%. Zaradi velikih medmesečnih nihanj v prihodkih od posrednih dajatev, je sicer potrebno počakati še kakšen mesec za dokončno oceno ustreznih prihodkov na začetku leta, vendar je, zaradi zelo nizkih vrednosti tako v januarju kot februarju, v prvem četrtletju 2009 zelo verjetno pričakovati medletno zmanjšanje prihodkov od domačih davkov na blago in storitve vsaj za 10%-15%. Celoten padec domačih davkov na blago in storitve je posledica drastičnega krčenja davka na dodano vrednost, ki je bil februarja že za skoraj 20% nižji kot pred letom dni. Trošarine so se namreč februarja zmanjšale le za 4.5%, v prvih dveh mesecih skupaj pa so bile trošarine še celo opazno višje kot lani (za preko 10%).

10. Obrestne mer navzdol, čeprav je negotovost na finančnih trgih še vedno zelo visoka

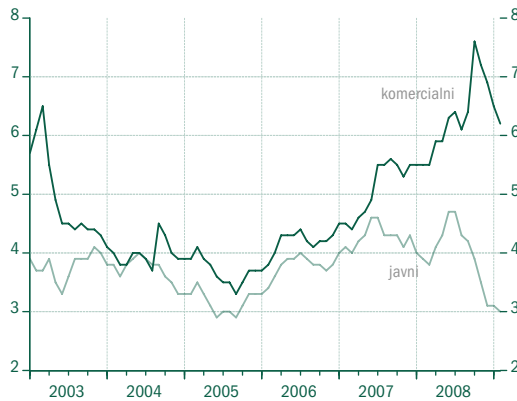
Skupni krediti nefinančnim korporacijam in prebivalstvu so se januarja povečali za 0.7%. Zaradi hitre rasti tekom celotnega leta 2008 je medletna rast kreditov v januarju ostala krepkejša od tekoče rasti, še zlasti pri kreditih podjetjem, ki so medletno še rasli po 16.3 letno (pri prebivalstvu 13.2% letno).

28

Navkljub tekoči rasti kreditov po slabih 10% letno, je bila dinamika depozitov slabša kot v prejšnjih mesecih. Skupna neto finančna pozicija podjetij in prebivalstva se je zato januarja ponovno poslabšala (za 190 milijonov evrov v enem mesecu), saj so se januarja tako depoziti prebivalstva kot nefinančnih korporacij zmanjšali.

Zaradi poplave likvidnosti se je Euribor po oktobru sistematično zmanjševal po skoraj 0.8 odstotne točke na mesec; v sredini marca 2009 je tako že padel na 1.6.

Donosi na obveznice države in podjetij (Nemčija)

Vir: Bundesbanka, splet.

Padanje euriborja je januarja potisnilo navzdol tudi obrestne mere na detajlističnem trgu. Posojilne obrestne mere so se opazno zmanjšale, za daljše ročnosti bolj kot za krajše; pri podjetjih so se obrestne mere zmanjšale od 0.6 do 1 točke, pri prebivalstvu pa od 0.1 do 0.8 točke. Depozitne obrestne mere so se zmanjšale manj, pri krajših ročnostih skoraj nič, pri daljših ročnostih do 0.4 odstotne točke.

Veliko »zalivanje« trga, s katerim centralne banke želijo zmanjšati negotovost na finančnih trgih, je sicer močno stisnilo obrestne mere na trgu denarja in na detajlističnem bančnem trgu, vendar je marža na komercialne papirje (relativno glede na državne papirje), kot indikator negotovosti na finančnih trgih, ostala praktično nespremenjena (preko 3 točke), kot kaže slika za Nemčijo. Negotovost torej še ne popušča.

11. Rekordni primanjkljaj tekoče plačilne bilance v 2008

Decembra 2008 je bil primanjkljaj tekoče bilance rekordnih 346.4 milijonov €, kar je še 13.3% več kot doslej rekordnega decembra 2007. Pri tem je bil blagovni primanjkljaj 289.5 milijonov € (leto prej 292.6 milijonov €), storitveni presežek 37.5 milijonov € (decembra 2007 62.9 milijonov €), primanjkljaj v bilanci dohodov faktorjev 81.0 milijonov € (v enakem mesecu leto prej 39.1 milijonov €), pri čemer ostajajo povečani odhodki za servisiranje zunanjega dolga v obliki plačanih obresti. Neto tekoči transferi so znašali 13.5 milijonov €, decembra 2007 pa 36.9 milijonov €.

29

V celotnem letu 2008 je bil primanjkljaj tekoče plačilne bilance 2179.6 milijonov €, kar je 725 milijonov € ali 50% več od doslej rekordnega primanjkljaja, doseženega v 2007. Tak primanjkljaj pomeni okoli 5.8% slovenskega BDP v 2008 (samo blagovni primanjkljaj je znašal okrog 7.2% BDP), oziroma okrog 60% od 3.5% rasti BDP v 2008. Za tak znesek se je povečala zunanja zadolženost države, z njo pa breme servisiranja dolga. Z izjemo leta 2007, ko je bil 1454.9 milijonov €, primanjkljaj tekočega računa samostojne Slovenije nikoli ni presegel 800 milijonov €, v letih 1991-1994, 1996-1997 in 2001-2002 pa je bil njegov saldo celo pozitiven.

Za rekorden tekoči primanjkljaj v 2008 je bil odločilen blagovni del, saj je bil blagovni primanjkljaj v 2008 2661.5 milijard €, kar je 60% ali eno milijardo € več kot v 2007. Storitveni presežek je znašal 1702.5 milijonov € (43% več kot v 2007), primanjkljaj v dohodkih faktorjev je bil 1008.4 milijonov € (42% več kot leto prej), primanjkljaj tekočih transferov pa 212.2 milijonov € (22.5% manj kot v 2007).

Plačilna bilanca

	januar - december		december	
	2007	2008	2007	2008
I. Tekoči račun	-1.454,9	-2.179,6	-305,6	-346,4
1. Blago	-1.665,9	-2.661,5	-292,6	-289,5
2. Storitve	1.193,2	1.702,5	62,9	37,5
3. Dohodki	-708,5	-1.008,4	-39,1	-81,0
3.1. Prejemki	1.168,8	1.272,8	120,2	113,2
Od dela	225,5	190,0	24,1	21,1
Od kapitala	943,3	1.082,8	96,1	92,2
3.2. Izdatki	-1.877,2	-2.281,2	-159,3	-194,3
Od dela	-147,6	-204,4	-15,1	-20,9
Od kapitala	-1.729,6	-2.076,8	-144,2	-173,4
4. Tekoči transferi	-273,7	-212,2	-36,9	-13,4
Državni sektor	-222,3	-259,4	-31,0	-37,9
II. Kapitalski in finančni račun	1.712,7	2.271,4	490,9	354,3
A. Kapitalski račun	-51,9	-92,7	-20,4	-50,0
B. Finančni račun	1.764,6	2.364,1	511,3	404,3
1. Neposredne naložbe	-268,7	257,1	50,4	157,0
Domače v tujino	-1.319,0	-977,6	-104,0	-70,7
Tuje v Sloveniji	1.050,3	1.234,7	154,4	227,7
2. Naložbe v vrednostne papirje	-2.264,5	606,4	36,2	216,3
4. Ostale naložbe	4.179,5	1.473,9	351,2	25,9
4.1. Terjatve	-4.877,1	-711,3	69,6	558,2
4.2. Obveznosti	9.056,6	2.185,2	281,6	-532,3
5. Mednarodne denarne rezerve	139,6	21,0	72,1	5,2
III. Neto napake in izpustitve	-257,8	-91,8	-185,2	-8,

Na kapitalskem in finančnem računu je v 2008 znašala neto zadolžitev 2271.4 milijonov €; v 2007 je bila s 1712.7 milijonov € tretjino manjša. Pri tem se so se neto terjatve na kapitalskem računu povečale med 2007 in 2008 iz 20.4 na 50.0 milijonov €, povečanje dolga na finančnem računu pa iz 1764.6 na 2364.1 milijonov €. Slovenija je v 2008 postala spet neto prejemnik tujih neposrednih naložb, ki jih je bilo v neto prilivu za 257.1 milijonov €, leto prej so bili neto odlivi še 268.7 €. Tudi pri naložbah v vrednostne papirje je prišlo od spremembe smeri toka, saj je bil neto priliv v 2008 kar 606.4 milijonov €, leto prej pa je znašal neto odliv 2264.5 milijonov €. Pri ostalih naložbah je bila v 2008 povečana zadolžitev 1473.9 milijonov €, v enakem obdobju leto prej kar 4179.5 milijonov €. Spremembe mednarodnih rezerv pri Banki Slovenije so bile v 2008 21.0 milijonov €, v 2007 pa so bile 139.6 milijonov €. Statistična napaka je v bila v začasem izračunu -92 milijonov €, v 2007 pa kar 257.8 milijonov €.

Podatki o rezervah, dolgu in zadolžitvi so objavljeni v Biltenih Banke Slovenije četrtletno, tako da novih podatkov iz prejšnjega meseca ni. Neto zunanji dolg Slovenije se je od decembra 2007 do novembra 2008 povečal za 2317 milijonov €, kar je celo nekaj več od primanjkljaja tekoče bilance.